

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W OPOLU

LOP.410.12.1.2024

Pan
Marek Cholewa
Nadleśniczy Nadleśnictwa Opole
Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe
ul. Groszowicka 10
45-517 Opole

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/094 – Adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych do zmian klimatycznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Opole, ul. Groszowicka 10, 45-517 Opole ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Cholewa, Nadleśniczy Nadleśnictwa Opole, od 3 sierpnia 2020 r. ² Zdzisław Dzwonnik, Nadleśniczy Nadleśnictwa Opole do 2 sierpnia 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie gospodarki leśnej
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 do dnia zakończenia czynności kontrolnych w dniu 4 października 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mogących mieć wpływ na ocenę realizacji kontrolowanej działalności ³
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu.
Kontrolerzy	Miron Rokujżo, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/66/2024 z 25 lipca 2024 r. Krzysztof Rajczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/65/2024 z 25 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Nadleśnictwo.

² Dalej: Nadleśniczy.

³ Dalej: okres objęty kontrolą.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadleśnictwo Opole, w objętym kontrolą okresie, prawidłowo i rzetelnie prowadziło gospodarkę leśną, uwzględniając potrzeby dostosowania jej do zmian klimatycznych. Zatrudnieni w Nadleśnictwie pracownicy odpowiedzialni za realizację kontrolowanych zadań byli odpowiednio przygotowani do ich wykonywania.

W wyniku kontroli nie zostały ujawnione okoliczności wskazujące na realizację w latach 2019-2024 zadań niezgodnie z Planem Urządzenia Lasu na lata 2014-2023⁶ lub Planem Urządzenia Lasu na lata 2024-2033⁷. Pozyskanie drewna nie przekraczało wielkości wskazanych w PUL na lata 2014-2023 – określone w ww. dokumencie wielkości zrealizowano w 100%, pozyskując w wyniku cięć 1 385 923 m³ drewna. W okresie od 1 stycznia 2024 r. do 5 sierpnia 2024 r. Nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną w oparciu o projekt planu urządzenia lasu.

Prawidłowo zapewniono i utrzymywano źródła wody do celów przeciwpożarowych, a wszystkie drogi wykorzystywane jako dojazdy pożarowe (o długości wynoszącej łącznie 126,77 km) poddawano bieżącym naprawom, zapewniającym ich utrzymanie we właściwym stanie technicznym.

Nadleśnictwo realizowało wymagania dobrej praktyki, określone przepisami rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej⁸, w szczególności poprzez pozostawienie: stref buforowych wzdłuż naturalnych cieków wodnych, drzew dziuplastych i innych stanowisk lęgowych oraz biogrup do naturalnego obumarcia. Nadleśnictwo podejmowało szereg działań związanych z adaptacją lasów do zmian klimatycznych, w tym m.in.: stosowało rębnie złożone dla zwiększenia różnorodności gatunkowej, strukturalnej i wiekowej⁹, wykonywano okresowe zastawki w rowach melioracyjnych w celu zatrzymania wody na terenach leśnych, jak też uczestniczo w badaniach naukowych dotyczących sposobów złagodzenia zmian klimatu dla sektora leśnego.

Stwierdzone w toku kontroli uchybienia dotyczyły nierzetelnego sprawdzania, do końca lutego każdego roku – tj. w okresie przygotowawczym, o którym mowa w *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu*¹⁰, przeszkolenia osób zatrudnionych w zakładach usług leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu oraz naruszenia obowiązków wynikających z art. 21 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹¹ oraz regulacji wewnętrznych¹², poprzez niezamieszczanie

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska nr DLP-I-611-15/10326/14/LP z 12 marca 2014 r. i zmienionego aneksem zatwierdzonym pismem Ministra Klimatu i Środowiska nr DLŁ-WGL.8100.44.2021.LP z 15 lipca 2021 r. Dalej: PUL na lata 2014-2023.

⁷ Zatwierdzonego pismem Ministra Klimatu i Środowiska nr DLŁ-WGL.8100.10.2024.ŁP z 6 sierpnia 2024 r. Dalej: PUL na lata 2024-2033.

⁸ Dz. U. poz. 672; dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań dobrej praktyki.

⁹ Np. pozyskiwano zamierającą sosnę pozostawiając drzewa liściaste.

¹⁰ Załącznik do zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 81 z dnia 23 grudnia 2019 r.; dalej: Instrukcja ppoż.

¹¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1112.

¹² § 3 ust. 4 pkt 2 i pkt 4 Zarządzenia nr 45 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie zasad udostępniania informacji przez jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych.

w Biuletynie Informacji Publicznej Nadleśnictwa wszystkich wymaganych informacji o środowisku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Prowadzenie gospodarki leśnej

Opis stanu
faktycznego

1. Nadleśnictwo położone jest w województwie opolskim na terenie powiatów: brzeskiego (z gminą Lewin Brzeski), oleskiego (z gminami Dobrodzień i Zębowice), opolskiego (z gminami: Chrzastowice, Dąbrowa, Komprachcice, Niemodlin, Ozimek, Miasto Ozimek, Tarnów Opolski, Tułowice i Turawa) i Miasta Opole. W okresie objętym kontrolą zajmowało powierzchnię w 2019 r. 22 929,99 ha, w 2020 r. 22 930,76 ha, 2021 r. 22 929,39 ha, 2022 r. 22 939,43 ha, 2023 r. 22 953,50 ha, 2024 r. (30 czerwca) 22 971,89 ha, w tym powierzchnia leśna odpowiednio: 22 255,81 ha, 22 256,58 ha, 22 256,10 ha, 22 256,61 ha, 22 278,09 ha, 22 295,10 ha. Gatunkiem dominującym była sosna, która w latach 2019-2023 zajmowała powierzchnię 18 308,42 ha, a w 2024 roku 17 863,30 ha.

Na dzień 30 czerwca 2024 r. średni wiek drzew wynosił 58 lat. Powierzchnia lasów objętych ochroną przyrody wynosiła w poszczególnych latach odpowiednio: 17 251,65 ha, 17 251,65 ha, 17 356,32 ha, 17 409,96 ha, 17 653,58 ha, 17 653,58 ha. Lasy ochronne w latach 2019-2022 zajmowały powierzchnię 21 377,73 ha, w 2023 roku 21 490,46 ha i w 2024 roku 21 475,81 ha.

(akta kontroli str. 49)

2. W okresie objętym kontrolą w Nadleśnictwie na etatach pracowało w poszczególnych latach odpowiednio 61, 59, 59, 59, 59, 56, 55 osób, z tego w Dziale Gospodarki Leśnej¹³ 35 osób, w tym 13 Leśniczych i 15 Podleśniczych.

Zakresy zadań określające m.in. obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność wszystkich zatrudnionych w Dziale Gospodarki Leśnej pracowników były aktualne.

(akta kontroli str. 51-110)

Wszyscy zatrudnieni w Dziale Gospodarki leśnej pracownicy posiadali wykształcenie kierunkowe¹⁴. W okresie objętym kontrolą pracownicy Działu Gospodarki Leśnej brali udział w specjalistycznych szkoleniach¹⁵.

(akta kontroli str. 74-75, 111-115)

W badanym okresie wszyscy pracownicy Nadleśnictwa zostali przeszkoleni w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu.

(akta kontroli str. 208-214)

¹³ Dział Gospodarki Leśnej kierowany przez Zastępcę Nadleśniczego prowadził całokształt spraw związanych z realizacją, planowaniem, organizacją koordynacją i nadzorem prac w zakresie nasiennictwa, selekcji, szkółkarstwa, hodowli lasu, ochrony lasu, ochrony przeciwpożarowej, ochrony przyrody, łowiectwa, zagospodarowania użytkowania i urządzania lasu, edukacji, sprzedaży drewna, obrotu materiałowego, stanu posiadania, w tym prowadzenia ewidencji lasów i gruntów.

¹⁴ Tytuł doktora nauk leśnych posiadała jedna osoba, tytuł magistra inżyniera leśnictwa posiadało osiem osób, tytuł magistra inżyniera ochrony środowiska posiadała jedna osoba, tytuł magistra ochrony środowiska posiadało sześć osób, tytuł inżyniera leśnictwa posiadało sześć osób, tytuł inżyniera ochrony środowiska posiadała jedna osoba, wykształcenie techniczne leśne posiadało 12 osób. Specjalista do spraw ochrony przeciwpożarowej ukończył podyplomowe studia w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu.

¹⁵ W tym m.in. szkolenia: z zakresu prac siedliskowych, z hodowli lasu, z ochrony lasu, z planu urządzania lasu, z zakresu ochrony przyrody, z szacunków brakarskich, z nasiennictwa i szkółkarstwa, a także w zakresie roli gatunków chronionych w funkcjonowaniu ekosystemu.

Nadleśnictwo ze zleceniobiorcami zawarło łącznie 123 zlecenia na w zakresie prac leśnych¹⁶. W Nadleśnictwie nie przeprowadzono rzetelnego sprawdzenia przeszkolenia osób zatrudnionych w zakładach usług leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Osoby zainteresowane osobistym pozyskaniem drewna na własne potrzeby, przed przystąpieniem do tzw. samowyróbu, były informowane przez leśniczych lub podleśniczych o podstawowych zasadach obowiązujących przy pracach leśnych pod kątem ich bezpiecznego prowadzenia. Instruktaż był udokumentowany poprzez pisemne oświadczenie osoby wykonującej samowyrób w dwóch egzemplarzach – jeden dla prowadzącego samowyrób, a drugi do pozostawienia w dokumentacji przechowywanej przez leśniczego.

(akta kontroli str. 198-202, 203-204)

3. W realizacji zadań w zakresie urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu oraz utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych Nadleśniczy identyfikował ograniczenia i utrudnienia w następujących obszarach:

a) Prawne:

- *gospodarka leśna jest regulowana przez liczne i często zmieniające się przepisy, co przy długookresowej gospodarce nie sprzyja wypracowaniu sprawdzonych metod działania,*

- *brak spójności pomiędzy Polityką Leśną RP zmierzającą do zwiększenia powierzchni leśnej kraju z działaniami samorządów lokalnych przy tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (coraz mniej terenów przeznaczonych do zalesień, kosztem terenów przeznaczonych pod budowlankę);*

b) Techniczne i logistyczne:

- *trudny teren, rozproszenie kompleksów leśnych, wiele obszarów leśnych znajduje się w trudno dostępnych miejscach, co utrudnia prowadzenie prac gospodarczych, brak dróg dojazdowych do kompleksów leśnych położonych wśród pól, niskie ograniczenia tonażowe na lokalnych drogach publicznych utrudnia stosowania ciężkiego sprzętu, a naszym klientom odbiór drewna z lasu;*

c) Ekologiczne:

- *zmiany klimatyczne prowadzą do zwiększonego ryzyka występowania suszy, powodzi, pożarów oraz inwazji szkodników, co wpływa na zdrowotność lasów i wymusza na leśnikach szybkie reagowanie na zachodzące, nierzadko zaskakujące zmiany,*

- *szkodniki i choroby drzew w zmieniających się warunkach klimatycznych stanowią poważne wyzwanie dla gospodarki leśnej, choćby poprzez pojawianie się nowych dotychczas nie występujących w naszej strefie klimatycznej gatunków (IGO – Inwazyjne Gatunki Obce);*

d) Społeczne:

- *różnorodne interesy społeczne, w tym rekreacyjne, turystyczne, ekologiczne i gospodarcze, mogą prowadzić do konfliktów, które utrudniają realizację celów trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;*

- *przebudowa starych, niedostosowanych do zmieniającego się klimatu drzewostanów wiąże się z pozyskaniem drewna, a to czasem spotyka się z oporem lokalnych społeczności i organizacji ekologicznych, nie do końca rozumiejących wyzwania przed jakimi stoją leśnicy, związane z zachowaniem trwałości lasów;*

- *medialna nagonka na Lasy Państwowe prowadzona od dekady, wielokrotnie powielane fake newsy zmniejszają społeczne zrozumienie działań prowadzonych w instytucji ze 100 letnim doświadczeniem jaką są Lasy Państwowe. Objawem tej nagonki jest również coraz mniejsza liczba osób chcących kształcić się w zawodzie*

¹⁶ W 2019 r. zlecenia otrzymało 21 zleceniobiorców, w 2020 r. – 22, w 2021 r. – 20, w 2022 r. – 19, w 2023 r. i w 2024 r. po 20.

leśnika zarówno w Technikach Leśnych, jak i na wyższych uczelniach na wydziałach leśnych, a to w sposób już zauważalny wpływa na zmniejszoną ilość i gorszą jakość osób aplikujących do pracy w Lasach Państwowych;

e) Organizacyjne:

- skuteczne zarządzanie dużymi obszarami leśnymi wymaga dobrze zorganizowanej struktury i koordynacji działań,

- rozbudowa infrastruktury: budowa dróg, linii energetycznych i rozwój osiedli mieszkaniowych. Specustawa drogowa i energetyczna znacząco wpływa na zmniejszenie powierzchni lasów pod realizację społecznie istotnych inwestycji (nowe drogi, obwodnice czy linie energetyczne);

f) Gospodarcze:

- wahania na rynkach drewna i innych produktów leśnych mogą wpływać na rentowność gospodarki leśnej,

- niskie bezrobocie i coraz większy dobrobyt Polskiego społeczeństwa powoduje coraz większe trudności ze znalezieniem osób chętnych do ciężkiej pracy w Zakładach Usług Leśnych na rzecz Lasów Państwowych, co wymusza zwiększenie mechanizacji prac leśnych. Droższych i nieakceptowanych społecznie.

(akta kontroli str. 177-179)

4. W poszczególnych latach objętych kontrolą przychody Nadleśnictwa wyniosły ogółem: 28,05 mln zł w 2019 r.; 25,51 mln zł w 2020 r.; 31,71 mln zł w 2021 r.; 48,75 mln zł w 2022 r.; 41,62 mln zł w 2023 r.; 18,98 mln zł w I połowie 2024 r., z tego przychody pochodzące ze sprzedaży drewna wyniosły odpowiednio 26,71 mln, 24,54 mln, 30,50 mln, 45,75 mln, 38,64 mln, 18,01 mln.

Nadleśnictwo poniosło koszty ogółem: 27,68 mln zł w 2019 r.; 24,75 mln zł w 2020 r.; 28,80 mln zł w 2021 r.; 44,77 mln zł w 2022 r.; 41,19 mln zł w 2023 r.; 16,84 mln zł w I połowie 2024 r.

Koszty łączne związane z wynagrodzeniami: 5,88 mln zł, co stanowiło 21,24% poniesionych kosztów ogółem w 2019 r.; 5,88 mln zł (23,76%) w 2020 r.; 6,13 mln zł (21,28%) w 2021 r.; 7,04 mln zł (15,72%) w 2022 r.; 7,41 mln zł (17,99%) w 2023 r.; 3,06 mln zł (18,17%) I połowa 2024 r.

Koszty ochrony lasu przed czynnikami szkodliwymi: 0,45 mln zł (0,61%) w 2019 r.; 0,51 mln zł (1,84%) w 2020 r.; 0,66 mln zł (2,38%) w 2021 r.; 0,96 mln zł (3,47%) w 2022 r.; 1,37 mln zł (4,95%) w 2023 r.; 0,91 mln zł (3,29%) I połowa 2024 r.

Koszty ochrony przeciwpożarowej: 0,45 mln zł (1,63%) w 2019 r.; 0,54 mln zł (1,95%) w 2020 r.; 0,48 mln zł (1,73%) w 2021 r.; 0,62 mln zł (2,24%) w 2022 r.; 0,77 mln zł (2,78%) w 2023 r.; 0,49 mln zł (1,77%) I połowa 2024 r.

Koszty ochrony przyrody: 0 zł w latach 2019-2021 i w 2023 r.; 0,02 mln zł (0,07%) w 2022 r.; 0,01 mln zł (0,04%) I połowa 2024 r.

(akta kontroli str. 49)

5. Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że Nadleśnictwo od wielu lat boryka się z problemami związanymi ze zmianami klimatycznymi. Działania zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych (tj. minimalizacji negatywnych skutków tychże zmian) obejmowały w szczególności:

a/ przebudowę drzewostanów poprzez stosowanie rębni złożonych dla zwiększenia różnorodności gatunkowej, strukturalnej i wiekowej – pozyskiwanie zamierającej sosny i zwiększanie powierzchni lasów liściastych (głównie dąb i buk),

b/ szersze wykorzystywanie odnowień naturalnych, które są lepiej przystosowane do panujących warunków pogodowych,

c/ wzmocnienie ochrony przeciwpożarowej lasów m.in. poprzez wykorzystanie czarterowanych przez Lasy Państwowe statków powietrznych (śmigłowca i samolotu) do gaszenia lasów, które były koordynowane przez działający

w Nadleśnictwie Regionalny Punkt Alarmowo Dyspozycyjny (RPAD) oraz wybudowanie w 2021 r. na terenie Leśnictwa Zawada podziemnego zbiornika na wodę do gaszenia pożarów,
d/ udział w prowadzonych badaniach naukowych dotyczących testowania potomstwa modrzewia w celu określenia, które osobniki odporne są na stres o charakterze abiotycznym jak i biotycznym,
e/ konsultowanie metod działania w sprawie zmieniającego się klimatu z naukowcami i ekologami¹⁷,
f/ tworzenie okresowych zastawek na rowach melioracyjnych dla zatrzymania wody na obszarach leśnych.

(akta kontroli str. 179-182)

6. Według regionalizacji klimatycznej obszar Nadleśnictwa należy do typu klimatycznego E – Klimat Podgórskich Nizin i Kotlin (Kraina Wrocławsko-Opolska) charakteryzującego się: średnią temperaturą roczną 9,5°C; średnią temperaturą najcieplejszego miesiąca (lipca) 19,4°C; średnią temperaturą najzimniejszego miesiąca (stycznia) minus 1,0°C; średnią roczną sumą opadów 640 mm; długością okresu wegetacyjnego 220-230 dni, długością zalegania pokrywy śnieżnej poniżej 40 dni.

(akta kontroli str. 183)

Nadleśnictwo nie posiadało posterunku pogodowego. Nadleśniczy wyjaśnił, że *nie ma przepisów ani wytycznych w Lasach Państwowych dotyczących posiadania wyżej wymienionego specjalistycznego posterunku.*

(akta kontroli str. 182)

7. W 2019 r. oraz 2020 r. wystąpiły szkody wiatrołomowe¹⁸ w wymiarze odpowiednio 6 200 m³ i 3 000 m³ drewna. W wyniku suszy postępował proces usychania sosny. Deficyt wody pogłębiała liczna obecność jemioli. W okresie objętym kontrolą na terenie Nadleśnictwa doszło łącznie do 16 pożarów o łącznej powierzchni ok. 1,63 ha.¹⁹

Straty związane z sytuacjami kryzysowymi na terenie Nadleśnictwa wyniosły łącznie 0,82 mln zł²⁰. Ulewne deszcze oraz powódź, które miały miejsce we wrześniu 2024 r. nie spowodowały szkód w Nadleśnictwie, co dotyczyło infrastruktury drogowej, melioracyjnej, budynków i drzewostanów.

(akta kontroli str. 49-50, 577)

Nadleśniczy wyjaśnił, że: *w Nadleśnictwie, najsilniej dotkniętym skutkami ekstremalnej suszy wśród jednostek Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach, która ma swój początek od jesieni roku 2015 inicjującej niezwykle gwałtowny proces chorobowy drzew i drzewostanów, zwłaszcza sosny i drzewostanów sosnowych, ma miejsce wzmożone usychanie sosny, w skali do tej pory niespotykanej. Nie ma cienia wątpliwości, drzewa usychają z braku wody. Usycha sosna, najbardziej plastyczny gatunek, rosnący na nadmorskich wydmach i bagnach. Przyczynę zamierania tego gatunku leży doszukiwać się w zmianach, jakie zachodziły w ostatnich trzech dekadach, w których to systematycznie obniżał się poziom wód gruntowych, zarówno na skutek działalności człowieka jak i powolnych zmian klimatycznych. Sosny rosnące w młodości na siedliskach wilgotnych, gdzie wysoki poziom wód gruntowych wyznaczał granicę wzrostu korzeni w głąb gleby,*

¹⁷ W 2023 r. na terenie Nadleśnictwa odbyło się spotkanie naukowców, przyrodników, ekologów i leśników z kilku krajów Europy w ramach projektu The climate mitigation and bioeconomy pathways for sustainable forestry CLIMB-FOREST, w trakcie którego omawiane było postępowanie z drzewostanami sosnowymi porażonymi jemiolą.

¹⁸ W 2019 r. huragan Eberhard, w 2020 r. huragan Sabina i Julia.

¹⁹ W 2019 r. siedem pożarów o średniej powierzchni 0,08 ha oraz odpowiednio: w 2020 r. jeden – 0,01 ha, w 2021 r. trzy – 0,18 ha, w 2022 r. cztery – 0,08 ha, w 2023 r. jeden – 0,21 ha.

²⁰ W 2021 r. – 0,12 mln zł, w 2022 r. – 0,15 mln zł, w 2023 r. – 0,25 mln zł, w 2024 r. – 0,30 mln zł.

wykształciły płaskie systemy korzeniowe. Mijały lata, poziom wód obniżał się, a wzrost systemów korzeniowych nie nadążał za zmianami. Korzenie nie sięgały wody, a sosny z konieczności bazowały na wodzie opadowej, wodzie której w ostatnich latach dramatycznie brakuje.

Rozpoczęto usuwanie zamierających drzew. Na początku były to cięcia jednostkowe realizowane w ramach użytków przygodnych później zręby sanitarne. W celu zobrazowania skali problemu poprzedniego dziesięciolecia należy podać, iż pozyskanie posuszu, wywrotów i złomów wyniosło blisko pół miliona ($466\,315\text{ m}^3$) 37% realizacji grubizny w latach 2014-2023.

Do drzewostanów wchodziliśmy kilka razy z pozyskaniem zamierających drzew. Obecnie deficyt wody pogłębia bardzo liczna obecność jemiół. Ten krzewiasty półpasożyt czerpiący z drzewa wodę z solami mineralnymi przyspiesza usychanie drzew, których korzenie nie mogą nastarczyć wody dla siebie, a co dopiero dla niechcianego pasażera. Obecnie szacujemy, iż jest około 3 300 ha drzewostanów sosnowych porażonych jemiółą.

Stan zdrowotny drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Opole jest stale monitorowany przez specjalistyczną jednostkę Lasów Państwowych Zespół Ochrony Lasu, a także naukowców z Uniwersytetu Przyrodniczego w Krakowie (profesor Jarosław Socha). Badania profesora Sochy wskazują, iż to nie koniec kłopotów. Drzewostany z jemiółą to tykająca bomba, która w każdym momencie może ponownie wybuchnąć, wystarczy gorące i suche lato.

(akta kontroli str. 183-184)

8. W okresie objętym kontrolą w Nadleśnictwie obowiązywały dwa dokumenty PUL; pierwszy obejmujący lata 2014-2023 oraz drugi na lata 2024-2033. Oba sporządzone zostały na okres 120 miesięcy (według stanu lasu na dzień pierwszego stycznia pierwszego roku jego obowiązywania), co odpowiadało § 4 Instrukcji Urządzania Lasu²¹. PUL na lata 2014-2023 oraz PUL na lata 2024-2033 zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach²² oraz w oparciu o ww. Instrukcję Urządzenia Lasu. PUL na lata 2024-2033 zawierał części składowe:

- a/ opis lasów i gruntów przeznaczonych do zalesienia odpowiednio wg stanu na dzień 1 stycznia 2024 r.,
- b/ analizę gospodarki leśnej w poprzednim okresie,
- c/ program ochrony przyrody,
- d/ określenie zadań dotyczących: etatu miąższościowego użytków głównych, projektowanej powierzchni zalesień i odnowień oraz powierzchni pielęgnowania lasu, ochrony lasu, w tym zadań ochrony przeciwpożarowej, gospodarki łowieckiej, potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej.

W trakcie obowiązywania PUL na lata 2014-2023, Minister Klimatu, na wniosek Dyrektora Generalnego LP²³, pismem z 15 lipca 2021 r. zatwierdził aneks do PUL. W drodze aneksu zwiększono: a/ etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych) z $1\,328\,054\text{ m}^3$ do $1\,388\,876\text{ m}^3$ grubizny drewna netto, tj. o $60\,822\text{ m}^3$ (4,58%), b/ projektowaną powierzchnię zalesień i odnowień z $2\,792,64\text{ ha}$ do $3\,267,09\text{ ha}$, tj. o $474,45\text{ ha}$ (16,99%), c/ projektowaną powierzchnię pielęgnowania lasu z $15\,366,76\text{ ha}$ do $15\,999,68\text{ ha}$ tj. o $632,92\text{ ha}$ (4,12%). Przyczyną wprowadzenia zmian było wystąpienie dotkliwych szkód powstałych głównie od czynników abiotycznych, powodujących w okresie

²¹ Załącznik do zarządzenia nr 55 DGLP z dnia 21 listopada 2011 r. obowiązującego w jednostkach organizacyjnych LP.

²² Dz. U. z 2024 r. poz. 530, dalej ustawa o lasach.

²³ Wniosek z 17 maja 2021 r. znak: ZU.6005.1.2021.

realizacji PUL konieczność zwiększenia pozyskania drewna (użytków przygodnych) w celu utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego lasów.

(akta kontroli str. 610-611, 614-639)

Od 1 stycznia 2024 r. do dnia do 5 sierpnia 2024 r. Nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną, w tym pozyskało drewno, w oparciu o projekt PUL na lata 2024-2033. Nadleśniczy wyjaśnił, m.in., że prowadzenie gospodarki leśnej bez zatwierdzonego PUL wynikało z okoliczności niezależnych od Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, w szczególności z konieczności uwzględnienia przy jego opracowywaniu wymogów określonych w art. 18 ust. 4 ustawy o lasach oraz rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu. Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, że stosownie do art. 35 ust. 1 ustawy o lasach Nadleśniczy prowadzi samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu oraz odpowiada za stan lasu, a w myśl art. 22 ust. 1 tej ustawy PUL wymaga zatwierdzenia przez Ministra właściwego do spraw środowiska. W rozpatrywanym przypadku uwzględniono, że działania Nadleśnictwo nie miały wpływu na to, że zatwierdzenie PUL na lata 2014-2033 nastąpiło dopiero 6 sierpnia 2024 r.

(akta kontroli str. 49-50, 601-606)

9. W okresie obowiązywania PUL na lata 2014-2023 Nadleśnictwo pozyskało 1 385 923 m³ przy planowanych 1 388 876 m³, co oznacza plan został zrealizowany w 99,79%. W użytkowaniu rębny pozyskano 718 337 m³ przy planowanych 842 036 m³ (realizacja 85,3%) a w użytkowaniu przedrębny 667 586 m³ przy planowanych 546 840 m³ (realizacja 122,08%). Nadleśniczy wyjaśnił, że wielkości przekroczenia użytków zaklasyfikowanych jako przedrębne (grubizna) wynikały z konieczności wykonania cięć przygodnych związanych z usuwaniem posuszu, złomów i wywrotów. *Użytki przygodne przedrębne nie są planowane w Planach Urządzenia Lasu, wynikają z potrzeb sanitarnych drzewostanów i rozliczane są w ramach użytków przedrębnych. Przekroczenie wielkości użytków przedrębnych było możliwe pod warunkiem kompensacji wielkości pozyskania w użytkach planowych. W trosce o stan sanitarny lasu ograniczono prace w planowanych użytkach rębnych i przedrębnych trzebieżach późnych. (...).*

(akta kontroli str. 49-50, 616)

W okresie objętym kontrolą w Nadleśnictwie pozyskiwano drewno w oparciu o roczne plany cięć²⁴, których realizacja wynosiła: a/ 99% w 2019 r., b/ 94% w 2020 r., c/ 100,0% w 2021 r., d/ 100% w 2022 r., e/ 99% w 2023 r.

(akta kontroli str. 303-314, 2013)

W badanym okresie pozyskano następujące wielkości drewna: a/ w 2019 r. ogółem 139 827 m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębny 77 598 m³ i w użytkowaniu przedrębny 62 229 m³ oraz 8 957 m³ drewna opałowego; b/ w 2020 r. ogółem 127 571 m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębny 73 860 m³ i w użytkowaniu przedrębny 53 711 m³ oraz 8 824 m³ drewna opałowego; c/ w 2021 r. ogółem 148 920 m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębny 85 531 m³ i w użytkowaniu przedrębny 63 389 m³ oraz 7 615 m³ drewna opałowego; d/ w 2022 r. ogółem 150 478 m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębny 58 783 m³ i w użytkowaniu przedrębny 91 695 m³ oraz 15 497 m³ drewna opałowego; e/ w 2023 r. ogółem 139 902 m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębny 24 073 m³ i w użytkowaniu przedrębny 115 829 m³ oraz 24 073 m³ drewna opałowego. W I połowie 2024 r. bez zatwierdzonego planu urządzenia lasu pozyskano ogółem 71 516 m³, w tym

²⁴ Plan (wniosek) cięć w Lasach Państwowych na poszczególne lata w okresie 2019-2024.

w użytkowaniu rębnym 22 898 m³ i w użytkowaniu przedrębny 48 618 m³ oraz 6 063 m³ drewna opałowego. W ramach użytkowania przygodnego dokonano wycinki drzewostanów zagrożonych przez szkodniki, posuszowych i wiatrołomów. Nadleśniczy wyjaśnił: *w ramach użytkowania przygodnego drzewa do wycięcia typowano indywidualnie na podstawie ich stanu zdrowotnego. Drzewa te wyznaczali w terenie leśniczowie i podleśniczowie. Prace te prowadzono ze względu na utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu we wszystkich drzewostanach, z wyjątkiem tych objętych szczególną ochroną np. w rezerwach przyrody, strefie ścisłej ochrony ptaków, itp. Leśniczy jest odpowiedzialny za planowanie wielkości użytkowania w ramach cięć przygodnych na kolejny rok. Wykonuje to przy pomocy szacunku brakarskiego metodą masową bazując głównie na doświadczeniach z lat poprzednich. Wykonanie z kolei zależy od czynników biotycznych i abiotycznych, które mają wpływ na intensywność wydzielającego się posuszu, złomy i wywroty w danym roku.*

(akta kontroli str. 49-50)

W oparciu o próbę cięć w 2023 r. w 10 oddziałach leśnych, na których prowadzono cięcia, stwierdzono zgodność wykonanych cięć z PUL. Cięcia odpowiadały przypisanej wskazówce gospodarczej²⁵, obejmowały prawidłową powierzchnię, na której zastosowano odpowiednią rębnię zachowując wskazane kępy i gniazda.

(akta kontroli str. 423-435, 589-590)

Odnosząc się do pozyskiwania drewna przed zatwierdzeniem PUL na lata 2024-2033, Zastępca Nadleśniczego wyjaśniła, że *Nadleśnictwo rozpoczęło pozyskiwanie drewna bez zatwierdzonego planu ze względu na konieczność utrzymania zapewnienia właściwego stanu sanitarnego lasu kontynuując usuwanie posuszu stwierdzonego w drzewostanach, a także kontynuując usuwanie złomów i wywrotów. Wobec pozytywnego uzgodnienia projektu PUL przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu nie było podstaw do odmowy jego zatwierdzenia. Prace prowadzono zgodnie z projektem Planu stosownie do wytycznych z pisma Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 19 czerwca 2012 r.²⁶, w myśl których opis taksacyjny wraz z zaprojektowanymi wskazaniem umożliwia działanie nadleśniczemu w okresie do zatwierdzenia planu urządzenia lasu (...). Nadleśnictwo doboru obszarów leśnych do prac związanych z pozyskaniem drewna ustalało na podstawie zadań ustalonych w projekcie PUL.*

W I połowie 2024 r. Nadleśnictwo pozyskało ogółem 71 516 m³ drewna, w tym 3,36 tys. m³ z obszaru Natura 2000. Zastępca Nadleśniczego wyjaśniła: (...) *Nadleśnictwo pozyskało drewno (...) z drzewostanów położonych na obszarze Natura 2000 w ramach cięć przygodnych związanych z usuwaniem posuszu, złomów i wywrotów, także w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. (...).*

(akta kontroli str. 601-606, 640)

10. W badanym okresie powierzchnia Nadleśnictwa zwiększyła się o 41,9 ha, a powierzchnia leśna o 39,29 ha, średnia wieku drzew zmalała o jeden rok do wieku 58 lat.

Wśród gatunków drzew w Nadleśnictwie: a/ udział sosny zmalał o 2% do poziomu 84%, b/ udział dębu wzrósł o 1,5% do poziomu 7,2%, c/ udział brzozy wzrósł o 0,5% do 4,4%, d/ udział olszy nie uległ zmianie i wynosił 2,9%, e/ udział

²⁵ Wskazania (wskazówki) gospodarcze stanowią element opisu taksacyjnego. Obejmują projektowane na najbliższe dziesięciolecie zadania z zakresu użytkowania lasu, ochrony lasu, hodowli lasu, melioracji, zagospodarowania gruntów nieleśnych oraz budowy i remontów urządzeń związanych z gospodarką leśną.

²⁶ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 19 czerwca 2012 r. znak sprawy EP-11-0337-3/12.

jesionu zmniejszył się o 0,1% do 0%, f/ udział świerku zmniejszył się o 0,2% do 0%, g/ udział buku wzrósł o 0,2% do 1%.

(akta kontroli str. 49-50)

W Nadleśnictwie nie wystąpiły organizmy szkodliwe w stopniu zagrażającym trwałości lasu, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach oraz nie dokonywano zalesień o których mowa w art. 14 ust. 1 ww. ustawy. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że *w okresie objętym kontrolą nie zalesiano gruntów, ponieważ Nadleśnictwo nie posiadało gruntów, które można by przeznaczyć do zalesienia*. Nadleśnictwo nabywało nieruchomości stanowiące grunty już zalesione.

(akta kontroli str. 632-638)

11. Nadleśnictwo w okresie objętym kontrolą podejmowało działania w celu przejęcia w zarząd Lasów Państwowych gruntów, które byłyby wykorzystane docelowo na potrzeby gospodarki leśnej. Do starostw z terenów powiatów, na których położone jest Nadleśnictwo, skierowano dziewięć wniosków w tym przedmiocie. W latach 2022 i 2023 przejęto ze Starostwa Opolskiego 10 działek o łącznej powierzchni 3,67 ha oraz analizowano możliwość nabycia kolejnych nieruchomości. W 2024 r. przeprowadzono rozpoznanie gruntów w zasobie Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, które mogą być przydatne do prowadzenia gospodarki leśnej i przesłano zestawienie takich gruntów do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach.

(akta kontroli str. 611-612)

Nadleśnictwo zakupiło lub przejęło 44,26 ha gruntów na potrzeby gospodarki leśnej. W badanym okresie: a/ przejęto w zarząd Lasów Państwowych 10 nieruchomości o powierzchni 3,67 ha, b/ korzystając z prawa pierwokupu nabyto osiem nieruchomości o powierzchni 22,66 ha, c/ z wolnej ręki zakupiono siedem nieruchomości o powierzchni 17,93 ha. Średni koszt nabycia 1 ha gruntu wynosił 36,51 tys. zł. Do Nadleśnictwa wpłynęły 192 akty notarialne z zawartymi umowami sprzedaży warunkowej – w ośmiu przypadkach Nadleśnictwo skorzystało z prawa pierwokupu.

(akta kontroli str. 49-50, 598)

12. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo nie składało wniosków o ustanowienie lasów jako ochronne, o których mowa w art. 15 ustawy o lasach. Zastępca Nadleśniczego wyjaśniła: *Nadleśnictwo nie wnioskowało o uznanie lasów za ochronne, ponieważ lasy spełniające kryteria, aby uznać je za ochronne zostały za takie uznane w latach wcześniejszych*.

(akta kontroli str. 640)

13. Na terenie lasów Nadleśnictwa występował pierwszy stopień zagrożenia pożarowego lasów, a w badanym okresie odnotowano 16 pożarów, tj.: a/ siedem w 2019 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 8 a, b/ jeden w 2020 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 1 a, c/ trzy w 2021 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 18 a, d/ cztery w 2022 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 8 a, e/ jeden w 2023 r. o wielkości pożaru obejmującej 21 a. W I połowie 2024 r. nie odnotowano pożarów lasu.

(akta kontroli str. 49-50, 215-260)

Zgodnie z dyspozycją art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej²⁷ w Nadleśnictwie opracowano dokument pn. *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu*, który zawierał wymagane Instrukcją ppoż. elementy, tj. m.in.: procedurę i zadania

²⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 275, ze zm.

Nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru; informacje ogólne, dane organizacyjno-techniczne ochrony przeciwpożarowej, charakterystykę pożarową terenów leśnych oraz mapy. Przedmiotowy dokument corocznie uzgadniano z właściwymi miejscowo komendami Państwowej Straży Pożarnej.
(akta kontroli str. 215-415)

W Nadleśnictwie zapewniono utrzymywanie źródeł wody do celów przeciwpożarowych. Badaniem celowym objęto cztery zbiorniki: trzy otwarte powierzchniowe i jeden zamknięty podziemny. We wszystkich zbiornikach znajdował się wymagany zapas wody²⁸, dojazdy i lokalizacje zbiorników były prawidłowo oznakowane, stanowiska czerpania wody były utwardzone, a ujęcia wody były należycie przygotowane i utrzymane – odmulone i oczyszczone z roślinności.

(akta kontroli str. 215-260, 436-441)

W badanym okresie w Nadleśnictwie drogi leśne wykorzystywane jako dojazdy pożarowe miały łączną długość wynoszącą 126,77 km i żaden z tych dojazdów nie był w złym stanie. Nadleśnictwo nie realizowało budowy ani przebudowy dojazdów pożarowych a jedynie prowadziło naprawy w ramach ich bieżącego utrzymania. Wydatki na utrzymanie dojazdów pożarowych Nadleśnictwa łącznie w badanym okresie wynosiły 740,66 tys. zł²⁹ i obejmowały doraźne wypełnianie ubytków kruszywem, czyszczenie i obkaszanie poboczy i rowów, usuwanie konarów wyrastających nad drogą. Nadleśnictwo nie dofinansowywało wydatków na remonty dróg lokalnych.

Badaniem celowym objęto trzy dojazdy pożarowe nr 3, nr 6 i nr 15. Zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów³⁰ dojazdy pożarowe były oznakowane (tabliczkami i piktogramami namalowanymi na drzewach) i utrzymane w sposób zapewniający ich przejezdnosć.

Nadleśnictwo spełniało określone w § 8 ww. rozporządzenia wymagania dotyczące odległości pomiędzy dowolnym punktem w lesie a najbliższą drogą publiczną lub dojazdem pożarowym, która dla lasów zaliczonych do I kategorii zagrożenia pożarowego nie mogła przekraczać 750 m.

(akta kontroli str. 215-260, 436-441, 588, 599-600)

14. W latach 2019-2024 (do zakończenia czynności kontrolnych) Nadleśnictwo nie realizowało zadań finansowanych ze środków zewnętrznych w zakresie adaptacji lasów do zmian klimatycznych. Nadleśnictwo nie otrzymywało także dotacji celowych na zadania zlecone, o których mowa w art. 54 ustawy o lasach, gdyż nie wystąpiły wskazane w tym przepisie przypadki zlecania zadań przez administrację rządową.

(akta kontroli str. 609, 639-640)

15. Nadleśnictwo realizowało wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej określonej rozporządzeniem w sprawie wymagań dobrej praktyki. Przed przystąpieniem do działań w zakresie gospodarki leśnej przeprowadzano wizje terenowe w lesie, oznakowywano drzewa dziuplaste oraz drzewa z gniazdami ptaków. Próbką badawczą objęto 29 zleceń z zakresu pozyskania drewna

²⁸ Określony w § 39 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, Dz. U. z 2023 r. poz. 822.

²⁹ Wobec nieprzewodzenia zadań inwestycyjnych w obrębie infrastruktury drogowej Nadleśnictwo nie wyodrębniało kosztów utrzymania dojazdów pożarowych. Podaną kwotę oszacowano przyjmując, że koszty utrzymania dojazdów pożarowych o długości 126,77 km były proporcjonalne do kosztów utrzymania wszystkich dróg w zasobie Nadleśnictwa o długości 826,19 km wynoszących 4 827,07 tys. zł.

³⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1065.

wystawionych do dnia 1 października 2024 r. w leśnictwie Grotowice. We wszystkich przypadkach przeprowadzono wizje lokalne nie wcześniej niż na dwa tygodnie przed przystąpieniem do cięć. Ogledziny czterech oddziałów leśnych wykazały, że z rębni zupełnej – wyłączono pasy lasu o szerokości ok. 25 m – 30 m od brzegów naturalnych cieków wodnych i na obszarze tym pozostawiono podszyt oraz zwalone pnie drzew. Na terenie objętym cięciem pozostawiono drzewa z dziuplami, nasienniki, biogrupy drzewostanu rębego oraz drzewa do naturalnego obumarcia.

(akta kontroli str. 493-496, 532-540)

16. W badanym okresie do Nadleśnictwa wpłynęło jedno pismo o znamionach skargi na prowadzenie – według wnoszącego – cięć niezgodnie z PUL na lata 2014-2023. Nadleśnictwo wystąpiło do wnoszącego o sprecyzowanie skargi poprzez wskazanie lokalizacji zakwestionowanych cięć, ale nie uzyskało odpowiedzi. Nadleśniczy wyjaśnił, że przyczyną skargi mogły być cięcia przygodne w użytku przedrębnym, które nie były planowane w PUL ale wynikały z potrzeb sanitarnych drzewostanu. Polegały one głównie na usuwaniu zamierającej sosny, a pozyskane w wyniku tych cięć ilości drewna były kompensowane ograniczeniem pozyskania drewna w użytkach planowych.

(akta kontroli str. 190-197)

Każdego roku jednostki Państwowej Straży Pożarnej³¹ przeprowadzały kontrole Nadleśnictwa w zakresie m.in. stanu dróg pożarowych i punktów czerpania wody. W wyniku przeprowadzonej w 2021 r. kontroli³² stwierdzono brak oznakowania jednego – spośród 26 skontrolowanych – punktu czerpania wody, a w wyniku kontroli przeprowadzonej w 2023 r.³³ stwierdzono brak możliwości dojazdu do jednego z punktów czerpania wody z uwagi na występowanie betonowych słupków zagrządzających wjazd. Nadleśnictwo niezwłocznie usunęło wskazane nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 116-176)

17. W dniu 1 października 2024 r. na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Nadleśnictwa zamieszczona była wyłącznie decyzja Ministra Klimatu i Środowiska z 6 sierpnia 2024 r. o zatwierdzeniu PUL na lata 2024-2033. Nie było innych dokumentów składających się na PUL ani informacji w jaki sposób udostępniane są one zainteresowanym. W zakładce *Wykaz dokumentów zawierających informację o środowisku* nie było natomiast tego Wykazu, a zamieszczona była jedynie treść rozporządzenia w sprawie opłat za udostępnianie informacji o środowisku. Powyższe zagadnienia opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 499-507)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nadleśnictwo zaniechało rzetelnego sprawdzania do końca lutego każdego roku, tj. w okresie przygotowawczym, o którym mowa w Instrukcji ppoż., przeszkolenia osób zatrudnionych w zakładach usług leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu, co stanowiło naruszenie obowiązku przewidzianego w załączniku nr 7 do Instrukcji ppoż.

³¹ Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Opolu oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Oleśnie.

³² Protokół ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych z 5 lipca 2021 r. nr MZ.5584.3.3.2021.

³³ Protokół ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych z 30 sierpnia 2023 r. nr MZ.52804.8.3.2023.

Nadleśniczy wyjaśnił, że prace leśne są prowadzone na podstawie umowy, która określa obowiązki wykonawcy, w tym do przestrzegania Instrukcji ppoż. Zastępca Nadleśniczego oraz starszy specjalista służby leśnej wyjaśnili, że sprawdzenie przeszkolenia osób zatrudnionych w zakładach usług leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu miało miejsce na spotkaniu z liderem konsorcjum w lutym br., w trakcie którego osoba reprezentująca konsorcjum wykonawców słownie oświadczyła, iż wszystkie firmy wchodzące w skład konsorcjum oraz ich pracownicy posiadają przeszkolenie z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu. Notatki ze spotkania nie sporządzono. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w znaczeniu językowym pod pojęciem *sprawdzić* należy rozumieć *skontrolować, zbadać, czy coś jest zgodne z prawdą, czy coś zostało zrobione prawidłowo*³⁴. Ponadto do szkoleń ppoż. osób wykonujących prace na terenie lasów zastosowanie ma pkt 2.6.4. Instrukcji ppoż. stanowiący, że *potwierdzenie odbycia szkolenia powinno być udokumentowane*. Zważywszy na powyższe, oraz mając na uwadze istotność omawianego zagadnienia dla ochrony lasu przed pożarem, rzetelne sprawdzenie przeszkolenia osób zatrudnionych w zakładach usług leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu powinno być działaniem usystematyzowanym i udokumentowanym.

(akta kontroli str. 198-204, 607-608)

2. Wbrew obowiązkom określonym w art. 21 ust. 2 i 4 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i skonkretyzowanym w § 3 ust. 4 pkt 2 i pkt 4 zarządzenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie zasad udostępniania informacji przez jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych³⁵, Nadleśnictwo nie zamieściło na swojej stronie Biuletynu Informacji Publicznej *Wykazu dokumentów zawierających informację o środowisku* oraz wszystkich dokumentów zawierających te informacje.

Zgodnie z ww. zarządzeniem na stronie BIP Nadleśnictwa zamieszczeniu podlegały: *a) skan pisma (decyzji) ministra właściwego ds. środowiska zatwierdzającego plan urządzenia lasu nadleśnictwa oraz aneks do tego planu, b) opis ogólny wraz z programem ochrony przyrody w nadleśnictwie – jeśli jest dostępny w wersji elektronicznej* (jeśli nie należało podać informację, w jaki sposób udostępniany jest zainteresowanym). Struktura i treść *Wykazu dokumentów zawierających informację o środowisku* powinna być natomiast zgodna z wymogami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 września 2010 r. w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informację o środowisku i jego ochronie³⁶. W dniu przeprowadzenia czynności kontrolnej³⁷ na stronie BIP Nadleśnictwa zamieszczona była wyłącznie decyzja Ministra Klimatu i Środowiska z 6 sierpnia 2024 r. o zatwierdzeniu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Opole na lata 2024-2033. Nie było innych dokumentów składających się na PUL ani informacji, w jaki sposób udostępniane są one zainteresowanym. W zakładce *Wykaz dokumentów zawierających informację o środowisku* nie było natomiast tego Wykazu, a zamieszczona była treść rozporządzenia w sprawie opłat za udostępnianie informacji o środowisku.

Zastępca Nadleśniczego oraz Sekretarz wyjaśnili, że uchybienia w zakresie obowiązków wynikało z niedopatrzenia.

(akta kontroli str. 499-505, 607-608)

³⁴ <https://sjp.pl/sprawdzi%C4%87>.

³⁵ Zarządzenie nr 45 DGLP z dnia 25 czerwca 2021 r., które zastąpiło zarządzenie nr 8 DGLP z dnia 27 stycznia 2010 r.

³⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 186 poz.1249.

³⁷ 1 października 2024 r.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski	1. Wzmożenie nadzoru nad realizacją obowiązku zamieszczania na stronie BIP Nadleśnictwa informacji o środowisku – np. poprzez okresowe sprawdzanie kompletności i aktualności udostępnionych informacji.2. Wprowadzenie metodologii sprawdzania przeszkolenia osób zatrudnionych w zakładach usług leśnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu zapewniającej rzetelną ocenę realizacji tego obowiązku oraz dokumentowanie .

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 14 października 2024 r.

Kontroler
Miron Rokujżo
główny specjalista
kontroli państwowej

Miron Rokujżo

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

Iwona Zyman

.....
podpis

